

Vitale sportverenigingen

Sport als vliegwiel in de samenleving

ACTIEPLAN

Inhoudsopgave

1. Inleiding	1
2. Kader	2
2.1 Algemeen	
2.2 De vitale sportvereniging in Enschede	
3. Inzet	4
4. Procesorganisatie	10
4.1 Opdrachtgeverschap	
4.2 Ambassadeursnetwerk vitale sportverenigingen	
4.3 Projectmanagement	
5. Financiën	11

Bronnen van inspiratie voor dit actieplan

De volgende literatuur heeft ter inspiratie bijgedragen tot de totstandkoming van dit actieplan:

- Gemeente Enschede, Sportnota 2008-2015 “Enschede beweegt!” (2008)
- Gemeente Enschede, Coalitieakkoord 2010-2014 “Vertrouwen in Enschede” (2010)
- Gemeente Enschede, Nota aan B&W “Vitale sportvereniging (doorontwikkeling concept en proeftuin Rigtersbleek)” (12 april 2011)
- Gemeente Enschede, Kadernota 2012 “Enschede kiest” (juli 2011)
- Ministerie van VWS, Nota “Tijd voor sport: bewegen, meedoen, presteren” (2005)
- Ministerie van VWS, Beleidsbrief sport (19 mei 2011)
- M. v.d. Heuvel, R. Hoekman en H. v.d. Poel (red), Sport in de stad: over de maatschappelijke, ruimtelijke en economische rol van sport in de stedelijke context (2011)
- Hypercube, Notitie “Maatschappelijke businesscases in Enschede” (13 mei 2011)

En voorts de inbreng van de Sportadviesraad, mevrouw A. Andres (Andres Cum Suis) en de heer K. Hetterscheidt.

1. INLEIDING

De instrumentele waarde van sport wordt al geruime tijd breed onderschreven. Niet alleen de rijksoverheid vraagt aandacht voor de meerwaarde die sport in maatschappelijke zin kan genereren, ook het sportbeleid van Enschede illustreert dit belang door meer en meer in te zetten op het benutten van de instrumentele waarde van sport. Het realiseren van maatschappelijke doelstellingen krijgt daarmee onder andere gestalte door het aangaan van verbindingen met beleidsvelden als zorg, arbeidsparticipatie, welzijn en onderwijs.

Tegen deze achtergrond is in het coalitieakkoord 2010-2014 “Vertrouwen in Enschede” aangegeven dat “in de **vitale sportvereniging** van de toekomst de sport fungeert als middel. (...) Door sportverenigingen een bredere rol te geven als ‘algemene voorziening’ en door hun kracht en mogelijkheden breder te benutten, willen we op andere terreinen besparingen realiseren.” Ook staat aangegeven dat de vitale sportvereniging ertoe moet leiden dat de sociale cohesie in de wijk toeneemt, dat er minder overlast in de wijk is en dat de onderwijsprestaties van jongeren toenemen. De resultaten van de eerste fase van de maatschappelijke investeringsopgave (Mio) Vitale sportvereniging geven ook dat dit concept kan leiden tot een fundamenteel versterkt maatschappelijk rendement.

De term “vitale sportvereniging” begint breder in het land ingeburgerd te raken. Niet alleen in de landelijke en lokale sportwereld (sportbonden en sportverenigingen), maar ook in overheidsland (Ministerie van VWS). De concrete invulling staat nog in de kinderschoenen. En Enschede vervult bij dit thema een voortrekkersrol, gelet op de reactie uit den lande bij congressen en contacten met andere gemeenten.

Bij de vormgeving van het concept “vitale sportvereniging” is nadrukkelijk de relatie van burgers en maatschappelijke partners met de (lokale) overheid aan de orde. Bij de vitale sportvereniging gaat de lokale overheid met name uit van de kracht van verenigingen zelf en probeert daar op innovatieve wijze haar eigen handelen op aan te passen. Uiteraard kan de gemeente daarbij zelf verschillende rollen vervullen. De gemeente reguleert, faciliteert en is coproducent van beleid. Dat geldt niet alleen voor thema's in de directe woon- en leefomgeving, maar ook voor samen doelen bereiken, investeren en verantwoordelijkheid nemen.

Dit actieplan geeft aan op welke wijze de gemeente Enschede in samenwerking met sportverenigingen en andere partners de komende periode het concept vitale sportvereniging verder ontwikkelt en uitwerkt. Met dit actieplan wordt dan ook duidelijk hoe een vervolg wordt gegeven aan de maatschappelijke investeringsopgave (Mio) “vitale sportvereniging”.

2. KADER

2.1 Algemeen

Het sportbeleid heeft in de afgelopen decennia een spectaculaire verandering ondergaan. Waar lange tijd sport als doel voldoende legitimatie bood, is vanaf midden jaren '90 van de vorige eeuw het besef van de instrumentele waarde van sport enorm gegroeid. Via een integraal sportbeleid wordt de bevordering van sport als zinvolle tijdsbesteding (sport als doel) verbonden aan deze instrumentele waarde ter oplossing van beleidsproblemen (sport als middel). Uit onderzoek blijkt dat sport verschillende positieve maatschappelijke effecten kan hebben, op het gebied van ruimtelijke ordening, leefbaarheid en sociale veiligheid in wijken, opvoeding, school, naschoolse opvang, citymarketing, werkgelegenheid en (preventief) gezondheidsbeleid. Door de niet aflatende betrokkenheid en bevoegenheid van mensen is de sportvereniging het belangrijkste sociale verband van onze huidige samenleving. Sportverenigingen hebben drie bijzondere kenmerken: met elkaar sporten, met elkaar organiseren en met elkaar verpozen. Naast sportactiviteiten met hun vormende element door de spelregels (normen en waarden) wordt ontmoeting via gezellige nevenactiviteiten aangeboden. Dit geschiedt voor 99% via vrijwilligers. Deze aspecten van ontmoeting, vorming en vrijwilligerswerk geven deze vorm van sportbeoefening binnen het sportbeleid een meerwaarde boven andere sportvormen.

2.2 De vitale sportvereniging in Enschede

Een vitale sportvereniging is een club met hart en actie voor de buurt of stad. Zij zet haar kernkwaliteiten niet alleen in voor eigen leden, maar ook voor de samenleving. Naast haar sporttechnische kernactiviteiten organiseert en faciliteert zij activiteiten, waardoor zij sport als middel verbindt met maatschappelijke vraagstukken in de stad of de wijk.

Kenmerkend voor een vitale sportvereniging is dat zij

- zich aanpast aan de veranderende samenleving,
- een herkenbaar gezicht heeft in de buurt en de wijk,
- samenwerking zoekt met andere partijen (zowel sportorganisaties als niet-sportorganisaties).

De vorm waarin de sportvereniging dit doet, is maatwerk en varieert van beperkt tot zeer uitgebreid.

De grootte van de sportvereniging (aantal leden) is daarbij op voorhand niet relevant.

De vitale sportvereniging biedt een doorlopend sport- en activiteiten aanbod dat bijdraagt aan het welzijn en de participatie van burgers in de stad. De vitale sportvereniging kan daarbij een veilige ontmoetingsplaats zijn en een netwerk van voorzieningen bieden voor kinderen, jongeren, ouderen en gezinnen uit een wijk of stad. Voor sportverenigingen met een eigen verenigingsruimte kan op natuurlijke wijze de verbinding tussen burger, kinderopvang, kennisinstellingen, zorgaanbieders, welzijnsinstellingen, woningcorporaties e.a. worden gemaakt. De vitale sportvereniging richt zich naast de huidige en potentiële sporters nadrukkelijk op de niet-sporter.

Er zijn momenteel zo'n 45 verenigingen in Enschede te benoemen die al bezig zijn om maatschappelijke activiteiten te organiseren, op kleine of grote schaal. Ervaringen tot op heden m.b.t. maatschappelijk actieve verenigingen wijzen uit dat:

- sportverenigingen die maatschappelijk (meer) actief willen worden, ondersteuning nodig hebben (advies, netwerk, coördinatie);
- sportverenigingen die al maatschappelijk actief zijn, worden geconfronteerd met de grenzen van eigen mogelijkheden (bv. menskracht, accommodatie, relatienetwerk).

Het concept vitale sportvereniging moet uitmonden in een win-win-aanpak: het levert zowel de sportvereniging, de samenleving en ook de lokale overheid voordeel op. Het stelt de vereniging in staat om ook in de toekomst een positie te blijven houden in de samenleving. Zo meldt vv Rigtersbleek bijvoorbeeld als meerwaarde:

- samenwerking met wijkorganisaties, bedrijfsleven en instellingen;
- een representatieve sportaccommodatie als natuurlijke ontmoetingsplek voor de wijk;
- aantrekkingskracht op vrijwilligers, ook bij de jeugd en professioneler kader en bestuur;
- vergroting van het relatienetwerk op basis van (duurzame) maatschappelijke betrokkenheid;
- meer leden en meer inkomsten.

Sportverenigingen kunnen dus een belangrijke bindende factor in de wijk/stad zijn. Verschillende organisaties zijn uiteraard actief in de wijk/stad. Naast de sportvereniging zijn dat bijvoorbeeld gemeente, burger, school, ondernemer/werkgever, welzijnsorganisatie, woningcorporatie, zorgaanbieder of -verzekeraar. Door samenwerking tussen verschillende organisaties ontstaat "co-makership". Dit kan eraan bijdragen verschillende doelen op het gebied van gezondheid (zowel zorg als Wmo), vorming (jeugdzorg, risicojongeren, inburgering), sociale binding (participatie, tegengaan vereenzaming, reïntegratie) en leefbaarheid (woontevredenheid, betrokkenheid bij woonomgeving) op een effectieve en efficiënte manier te realiseren. De inzet van vrijwilligers maakt dat de noodzaak voor professionele bemoeienis op bovenstaande terreinen afneemt. Het hieruit voortvloeiende maatschappelijk rendement leidt tot besparingen op andere beleidsterreinen. We verwachten positieve effecten op:

- Opgroeien en ontwikkelen: kinderopvang & BSO, kindcentra, jeugd- en jongerenwerk, jeugdzorg, schoolprestaties, schooluitval, overgewicht, bewegingsarmoede en gezondheidspreventie;
- Economie en werk: arbeidsbemiddeling langdurig werklozen, arbeidsproductiviteit en de stijging op de participatieladder;
- Woon- en leef/omgeving: veiligheidsgevoel, leefbaarheid, sociale cohesie, ontmoeting, betrokkenheid bij de buurt (buurtautonomie), woongenot;
- Zorg en welzijn: dagbesteding kwetsbare groepen, Wmo, wijkwelzijnswerk en beroep op eerstelijnszorg.

De kracht van de vitale sportvereniging zoals door de gemeente in gang is gezet, ligt in het activeren van partners in het maatschappelijk middenveld waarbij sport als middel centraal staat voor het realiseren van brede maatschappelijke doelen. Om deze kracht te behouden is het voor de ontwikkeling van het concept vitale sportvereniging van belang om wél te sturen en voorwaarden te scheppen, maar niet over te nemen. Het hanteren van dit principe begint met het vraaggericht, vanuit de (toekomstige) vitale sportvereniging vaststellen van behoefte aan flankerend optreden en/of beleid van de Gemeente Enschede. Coachen van de ontwikkeling van het concept vitale sportvereniging wordt daarmee een kansrijke instrument om tot verdere succesvolle implementatie van de vitale sportvereniging te komen. Coaching impliceert tijdelijke ondersteuning gericht op het optimaliseren van het zelfstandig functioneren van de (toekomstige) vitale sportvereniging. Juist deze vraag- c.q. behoefte-gerichte aanpak maakt het onmogelijk alle elementen van het te doorlopen proces van doorontwikkeling te definiëren. Het is immers de (toekomstige) vitale sportvereniging die deze elementen bepaalt aan de hand van de eigen behoeften. Wisselwerking tussen vraagpunten van en effecten die bereikt worden door de vitale sportverenigingen en voorwaardenscheppend gemeentelijk beleid is daarbij uitgangspunt.

De ontwikkeling naar een vitale sportvereniging gaat dus primair uit van de kracht van de vereniging en is dus daarmee ook de keuze van de sportverenigingen zelf, dus geen harde opdracht van de gemeente. Vanuit die kracht is de vereniging in staat andere partijen en sportverenigingen te enthousiastmeren, samenwerkingsverbanden op te zetten en ook nieuwe geldstromen aan te boren om de maatschappelijke activiteiten te financieren. Hierbij is het ook denkbaar dat gemeentelijke geldstromen op genoemde maatschappelijke terreinen anders worden gericht, namelijk van professionele organisaties naar vrijwilligersorganisaties. Het doel vanuit perspectief van de Gemeente Enschede is om door slimme combinaties van samenwerking met een vitale sportvereniging het rendement van de inzet van de gemeentelijke middelen flink te verhogen (met als inzet dezelfde inhoud voor minder geld of voor hetzelfde geld meer inhoud).

De inzet is om in elke buurt (van enige omvang) het concept van de vitale sportvereniging te ontwikkelen.

3. INZET

Duidelijk is dat sport een maatschappelijke betekenis heeft, dat we een richting en beeld hebben van het concept, dat we kenmerken van een vitale sportverenigingen kunnen aangeven en welke ambitie we hebben. Vanuit de gedachte van partnerschap, burgerparticipatie en de “kracht van lokale samenleving” stellen we nadrukkelijk de vraag en behoefte van de verenigingen en partners zelf centraal (vraaggerichte aanpak). Dit betekent ook dat we bijvoorbeeld op voorhand geen nauwkeurig omschreven einddoelen kunnen formuleren en ook geen strakke en vooraf gedefinieerde aanpak/proces. De (door-)ontwikkeling heeft daarmee kenmerken van “learning by doing” (een soort ontdekkingsreis). De vraag vanuit de sportvereniging en de samenleving bepaalt de volgende stap in het proces. Dit maakt ook dat monitoring/onderzoek naar het maatschappelijk resultaat essentieel is om te bepalen of de goede stappen worden gezet om meer maatschappelijk rendement te genereren.

De volgende actielijnen zijn voor de verdere uitwerking en uitvoering van het concept “vitale sportvereniging” relevant. De negen actielijnen moeten in samenhang met elkaar worden gezien, waarbij de uitwerking van de een invloed kan hebben op de invulling van de ander of waarin bij de uitwerking een slimme combinatie met andere actielijnen wenselijk of noodzakelijk is.

A. Criteria vitale sportvereniging

Bij de uitwerking is het noodzakelijk om de kenmerken van de vitale sportvereniging objectiveerbaar te maken om te kunnen bepalen of en in welke mate een club vitaal is. Ook vanuit de sportverenigingen zelf wordt deze vraag regelmatig aan de gemeente gesteld. Ze hebben behoefte aan een vorm van erkenning via de gemeente om in hun communicatie naar derden te kunnen benutten. Voor het gemeentelijk beleid zijn deze criteria van belang om te kunnen toetsen of verenigingen geschikt zijn om aan een kansrijk initiatief deel te nemen en of zij in aanmerking komen voor onderdelen van het subsidiestelsel sport (zie H) en voor de inzet van coaching.

Daarbij valt onder andere te denken aan het aantal maatschappelijke activiteiten dat een vereniging organiseert en/of faciliteert en de daaruit voortvloeiende maatschappelijk effecten, het aantal samenwerkingspartners (andere sportverenigingen en partijen in de wijk/stad), de mate van draagvlak voor het concept bij de leden, de mate van professionaliteit van het vrijwillig kader enzovoort. Het gaat daarbij niet om de sporttechnische kernactiviteiten en de bedrijfsvoering. Voorwaarden voor de criteria zijn dat ze objectief en eenduidig worden geformuleerd zodat zij toetsbaar zijn en dat het geheel gemakkelijk uitvoerbaar is voor gemeente en sportvereniging. Voorwaarde is ook dat het gevaar van uitsluiting in ogenschouw wordt genomen. Het hebben van de erkenning kan ertoe leiden dat er verwachtingen worden geschapen waaraan de vereniging uiteindelijk niet zal kunnen voldoen.

Tijdslimiet: september 2011 t/m december 2011

Betrokken partijen: Sportadviesraad, Ambassadeursnetwerk (zie § 4.2), Beleid en uitvoering Programma O&O

Trekker : gemeentelijke (deel)projectleider

Financiën: geen

B. Doorontwikkeling concept vitale sportvereniging

Voor de doorontwikkeling van het concept vitale sportvereniging is het wenselijk een proces op gang te brengen dat zich richt op het realiseren van het doorontwikkelen van de bestaande (jonge) vitale sportverenigingen en het stimuleren van sportverenigingen om zich te vitaliseren. Daarbij moet lering worden getrokken uit de ervaringen t.a.v. het vitaliseringsproces bij bestaande vitale sportverenigingen en moeten aandachtspunten en knelpunten voor hun doorontwikkeling worden geïnterpreteerd. In dit project wordt het proces voor de doorontwikkeling verder uitgewerkt, waarbij het gaat om de beschrijving van de methodiek, de aanpak en het opzetten en uitvoeren van monitoring op maatschappelijk rendement.

Tijdslimiet: december 2011

Betrokken partijen: Sportadviesraad, Ambassadeursnetwerk (zie § 4.2), Programma O&O

Trekker : gemeentelijke (deel)projectleider

Financiën: geen

C. Inzet vanuit de eerste fase Mio Vitale sportvereniging (arbeidsreïntegratie)

De Mio beschouwt de vitale sportvereniging als alternatief kanaal voor reguliere onderdelen van de gemeente, het Werkplein en andere partners (op gebied van welzijn, gezondheid, veiligheid). De Mio ziet de vitale sportvereniging ook als mechanisme om op meerdere plekken in de stad toe te passen. Concreet blijkt uit onderzoek naar de mogelijkheden voor het begeleiden en plaatsen van werklozen door vv Rigtersbleek dat de gemiddelde plaatsingskosten driemaal lager waren via het kanaal sportvereniging dan via het reguliere kanaal. "De gemiddelde plaatsingskosten via het reguliere kanaal bedragen € 3.800 per bemiddelde het alternatieve kanaal vitale sportvereniging kost € 1.250 per bemiddelde. Daarbij is uitgegaan van 75 bemiddelingen per sportvereniging en dus 375 in het totaal, waarvan 125 (een op de drie) bemiddelden naar de arbeidsmarkt zal uitstromen. Daarvan zullen er 100 (80%) een baan behouden en 25 (20%) terugvallen naar een uitkering" (Hypercube, mei 2011).

Uit nader onderzoek van de gemeente i.s.m. de KNVB bij een achttal voetbalverenigingen naar wensen en behoeften op het gebied van vitalisering kwam onder andere naar voren dat clubs vooral interesse hebben op het gebied van arbeidsreïntegratie/participatie (deelname aan de regeling voor klimopbanen).

In deze Mio wordt uitgeprobeerd of de werkwijze van Rigtersbleek m.b.t. de begeleiding van langdurig werklozen ook bij vier andere sportverenigingen in Enschede kan worden toegepast. Kernelement in de aanpak en het succes van Rigtersbleek is de beschikbaarheid van een verenigingsmanager, die overdag de verschillende vrijwilligers (200) en doelgroepen binnen de club aanstuurt en daarmee verantwoordelijk is voor de uitvoering van alle maatschappelijke activiteiten. Waardevol principe hierin is dat niet de professionals de boventoon voeren bij het aanbieden van allerlei inhoudelijke activiteiten, maar met name de kracht van het verenigingsverband zelf (maatschappelijk middenveld). De opgave is om deze kracht te koesteren en waar mogelijk in nieuwe arrangementen uit te bouwen c.q. door te ontwikkelen. Uiteraard worden vanuit deze Mio combinaties gezocht met een cluster uit de pilot VJ (D) en nieuwe initiatieven uit de stad (G, w.o. de Sportboulevard).

Tijdslimiet: september 2013

Betrokken partijen: 4 sportverenigingen, Ambassadeursnetwerk, Het Werkplein, Alifa, de gemeente

Trekker : aanbesteding uitvoering aan partners of bedrijf

Financiën: € 680.000, te dekken uit het programma Economie & Werk

D. Pilot Verbindingsmanager jeugd

De pilot Verbindingsmanager jeugd (met vier clusters van sportverenigingen) is gericht op jeugd die het risico loopt op uitval en zorg, met het accent op preventie. De sportverenigingen hebben allen sterke betrokkenheid bij de buurt/wijk. Zij gaan (in verschillende stadia) een pakket aan maatregelen ontwikkelen voor het scheppen van persoonlijke ontwikkelmogelijkheden, het bestrijden van vroegtijdig schoolverlaten en het versterken van sociale verbanden rondom deze jeugd. Voordeel hierbij is dat de jongere meedraait in een normale sociale context (in plaats van bij een instelling).

Kern van de pilot is de introductie van vier jongerencoaches bij sportverenigingen (Verbindingsmanagers jeugd (VJ)). De VJ heeft tot taak:

- de sportvereniging te adviseren en ondersteunen bij het opzetten van nieuwe activiteiten voor deze jeugd,
- het kader te scholen op sociaal-pedagogisch gebied,
- de vereniging vertrouwd te maken met de directe leefomgeving en
- het verkrijgen van een netwerk rondom zorg en welzijn.

De pilot wordt uitgevoerd bij vier clusters:

1. cluster Noord: sv Vosta, cvv Sparta, Tex Town Tigers en TVVS;
2. cluster Oost: vv Zuid-Eschmarke, De Tubanters 1897 en Sportclub Enschede;
3. cluster Zuid: Pukulan Satria, Boksclub Twente, Angelo Gym, K1 Dojo Aerts, Aikidovereniging Twente, Jidokwan vd Kloor en Budo Aykac;
4. cluster Stedelijk: Budo Schuttersveld, Judo sport Oost en The Jugglers

Tijdslimiet: 31 december 2012

Betrokken partijen: 17 sportverenigingen, Ambassadeursnetwerk, Alifa en gemeente

Trekker : gemeentelijke (deel)projectleider i.s.m. Alifa

Financiën: provinciale subsidie (€ 500.000 fiche risicojongeren)

E. Faciliteren proeftuin vv Rigtersbleek

Rigtersbleek kenschetst zichzelf als een ambitieuze club, verbonden met de wijk, die inzet op maatschappelijk ondernemerschap. Dit laatste blijkt uit de activiteiten die zij inmiddels heeft opgezet naast haar sporttechnische kernactiviteiten.

Rigtersbleek geeft aan dat haar succes als vitale sportvereniging met name te danken is aan de volgende aspecten:

- voetbal heeft een groot bereik en is laagdrempelig;
- er wordt gewerkt met een verenigingsmanager die fungeert als aanspreekpunt voor leden, vrijwilligers, buurtbewoners en andere partijen in de wijk/stad;
- er is een intensieve samenwerking met Alifa en het Werkplein;
- financiële zelfredzaamheid (de verenigingsmanager wordt bekostigd door stijging van contributie en kantine-inkomsten o.a. ook door forse vergroting ledenaantal);
- dagelijks langdurige openstelling.

Zij werkt momenteel aan een verdere inhoudelijke en maatschappelijke doorontwikkeling via:

1. een intensieve samenwerking met andere partners (niet-sportorganisaties), met name Alifa. Enige verdere professionalisering (werkvloer/aansturing) is daarbij van belang, zonder daarbij de kracht van het vrijwilligersnetwerk van Rigtersbleek teniet te doen.
2. realisatie van een zogenoemd voorzieningenknooppunt (Rigtersbleek als huiskamer van de wijk). Deze multifunctionele accommodatie (MFA) is de verbindingplek tussen de in de wijk werkzame organisaties met als specifiek aandachtgebied jeugd en jongeren. Hierbij wordt samengewerkt met de woningcorporaties Domijn en De Woonplaats.

MFA

Tijdslimiet: 31 december 2012

Betrokken partijen: vv Rigtersbleek, woningcorporaties Domijn en De Woonplaats, kinderopvang, praktijk voor fysiotherapie, Interact Contour en Alifa

Trekker: vv Rigtersbleek, woningcorporaties Domijn en De Woonplaats

Financiën: investering € 3,2 mlj, waarvan een bijdrage ad € 400.000 vanuit een eenmalige provinciale subsidie

F. Professionalisering vrijwillig kader

Voor het (verder) vitaliseren van een sportvereniging is het belangrijk dat het vrijwillig kader over voldoende kennis en vaardigheden beschikt om maatschappelijke activiteiten op adequate wijze te kunnen organiseren. Instrumenten hierbij zijn scholing en opleiding (i.s.m. kennisinstituten als UT, Saxion, ROC), best practices (goed voorbeeld inspireert) en kennisuitwisseling (sportcafé). Bij de vormgeving van de instrumenten moet lering worden getrokken uit de ervaringen bij bestaande vitale sportverenigingen.

Tijdslimiet: mei 2012

Betrokken partijen: UT, Saxion, ROC, Sportadviesraad, gemeente en (vitale) sportverenigingen

Trekker: gemeentelijke (deel)projectleider

Financiën: n.n.b.

G. Nieuwe initiatieven uit de stad

Interessant is om de ontwikkelingen voor vitalisering te volgen die vanuit de stad (sport- en niet-sportorganisaties) zelf zijn opgestart. Het gaat hier om een bundeling van krachten door groep van sportverenigingen uit eenzelfde stadsdeel, wijk of buurt.

- *Welzijnsorganisatie Alifa* heeft vanuit haar huidige en toekomstige opdracht een verbindende rol in de wijken. Alifa is geworteld in de wijk, verbindt organisaties en bewoners en activeert bewoners. Vertrekpunt is de eigen kracht en talent met als doel participatie. Alles is gericht op het vergroten van de leefbaarheid of de sociale stijging van wijkbewoners en gaat uit van de bestaande krachten. Alifa gebruikt daarbij de kansen bij krachtige (sport)organisaties in de wijk. De laagdrempelige natuurlijke ontmoetingsplekken zijn een spil in het activeren van andere, ook minder actieve wijkbewoners. Alifa werkt al langer samen met sportverenigingen aan een integraal en innovatief programma t.b.v. leefbaarheid en sociale stijging in samenwerking met alle spelers in de wijk. Alifa ondersteunt en begeleidt burgers en verenigingen bij het vormgeven van hun ambities.

- De *Sportboulevard Enschede* is een samenwerkingsverband van 18 sportverenigingen, 18 scholen, een muziekvereniging, een kinderopvang en een gezondheidscentrum, met als doel om de sportdeelname bij sportverenigingen in het stadsdeel Zuid (met name de aandachtsbuurt Wesselerbrink) sterk te verhogen. Naast het gezamenlijk oppakken van onderdelen van de bedrijfsvoering en de introductie van de Zappcard is recent gestart met het begeleiden van klimopbaners (langdurig werklozen) zodat zij de stap kunnen maken naar het arbeidsproces. De Sportboulevard is de afgelopen vier jaar proeftuin geweest bij de NOC*NSF en zoekt momenteel wegen om de organisatie ook zonder deze landelijke subsidie in stand te houden.
- De *sportverenigingen in Schreurserve* (sv Vosta, CVV Sparta, Tex Town Tigers, TVVS en Trifora) hebben de samenwerking geïntensiveerd om (onderling, met de wijk en met niet-sportorganisaties) allerlei maatschappelijke activiteiten op te starten. Daarnaast wordt bekeken op welke wijze een ontmoetingsplek voor de wijk via een wijk sportvoorziening kan worden gerealiseerd.
- In het *Diekmangebied* willen diverse partijen (sportverenigingen en commerciële sportaanbieders, gezondheidszorg, speciaal onderwijs, jongerenwerk, kinderopvang, speeltuin en wijkraad) komen tot een vorm van samenwerking, met als streven een bruisend gebied van sport en recreatie, in combinatie met maatschappelijke activiteiten als kinderopvang, gezondheidszorg in de eerste lijn, onderwijs en jongerenwerk.
- De samenwerking op het (*sport*)park *Bultserve* ontwikkelt zich verder. Alle zittende verenigingen op en rond dit park willen door intensivering van de samenwerking elkaar versterken om daardoor een nog breder maatschappelijk aanbod aan de samenleving in Glanerbrug-Noord te kunnen bieden. Eén en ander in samenwerking met de verschillende actieve partners uit de sport, cultuur, onderwijs, welzijn en gezondheidszorg om zodanig de recreatieve mogelijkheden, beleving en veiligheid van het sportpark te vergroten.
- De kanaalzone is inmiddels uitgegroeid tot het sportgebied voor topsport, met de komst van het stadion, de ijsshal, de sportvoorzieningen op Go Planet, het meer en meer ook beschikbaar zijn voor derden van het sportcomplex van de Universiteit Twente, de vestiging van het Olympisch Steunpunt, de doortrekking van het fietspad van het Sportpark Veldwijk tot het stadion en de vestiging van een volwaardige CIOS van het ROC en het Johan Cruyff-college in het stadion. En FC Twente heeft plannen voor een verdere uitbreiding van haar activiteiten (*FC Twente Village*), waaronder de maatschappelijke tribune en Scoren in de wijk.
- De *Gyroscoop* (Polaroidgebied) is een project waarbij vijf partijen op één locatie gezamenlijk activiteiten aan jongeren op het gebied van sport en cultuur gaan aanbieden. Deze locatie moet "the place to be" zijn voor de alle Enschedese jongeren. Het moet een plaats zijn waar een jongere kan sporten, muziek kan maken maar vooral zichzelf kan ontdekken en een bezigheid kan vinden die hij leuk vindt, iets kan doen waardoor hij trots op zichzelf is. Betrokken partijen zijn: Skateboardvereniging De Fabriek, The Cube Boulder gym, New Arts eXperience Twente, Muziekschool Twente, Stichting project after-school-services (Spas), Columbus Indoor Centre en Radar Elixer.

Actie: volgen van de initiatieven via methodiekbeschrijving en monitoring (conform actiepunt B.)

Tijdslimiet: n.n.b.

Betrokken partijen: zie hierboven

Trekker: de initiatiefnemers zelf

Financiën: wijk sportaccommodatie Schreurserve en kunstgrasveld Bultserve: investering € 600.000, waarvan bijdrage via gemeente: SD Oost en Grap (85.000), onderhoudsprogramma sportaccommodaties O&O (€ 25.000) en provinciale subsidie (€ 70.000)

H. Subsidiestelsel sport

Per 1 januari 2002 heeft de gemeente een stelsel van meer kostendekkende tarieven bij de gemeentelijke sportaccommodaties en meer resultaatgerichte subsidies voor de sportverenigingen ingevoerd. Dit subsidiestelsel is een instrument om als gemeente te kunnen sturen op het bereiken van de doelen van het sportbeleid. Een voorwaarde voor het ontwerp van het subsidiestelsel is dan ook dat het moet aansluiten bij het actuele sportbeleid. Het huidige stelsel is nog een weergave van het sportbeleid in de vorige sportnota ("Enschede: volop in beweging"). De huidige sportnota ("Enschede beweegt!") kent dusdanige andere uitgangspunten dat een herziening van het subsidiestelsel noodzakelijk is. Aansluiting wordt gezocht bij het concept van de vitale sportvereniging (maatschappelijk rendement) en kernpunten uit het coalitieakkoord (burgerparticipatie, werk en maatschappelijke participatie voor iedereen, zorg op maat en actieve en leefbare wijken).

Tijdslimiet: december 2013
Betrokken partijen: Sportadviesraad, Programma O&O
Trekker: gemeentelijke (deel) projectleider
Financiën: reguliere gemeentelijke middelen ad € 915.000 aan verenigingssubsidie en € 6 mlj. In de Programmabegroting 2012-2015 wordt voorgesteld om een korting toe te passen ad € 200.000

I. Richten reguliere gemeentelijk takenpakket sport

Het reguliere takenpakket van de gemeente omvat in de uitvoerende zin ook instrumenten ter uitvoering van het sportbeleid. Bij de inzet van deze instrumenten moet het speerpunt vitale sportvereniging voorrang krijgen.

- De gemeente is aanbieder van *sportaccommodaties*, die niet rendabel te exploiteren zijn. Zonder deze sportparken, sporthallen, gymnastieklokalen en via subsidie zwembaden zijn veel sporten niet te beoefenen in Enschede. In de sportnota is aangegeven dat de exploitatie net als de sportvereniging moet inspelen op allerlei maatschappelijke veranderingen, waarbij levensbestendig bouwen/aanleggen, multifunctionaliteit, innovatie en doelmatigheid belangrijke uitgangspunten zijn geworden. Ook moet bekeken worden of een andere invulling van de wijze van exploiteren bij bespelings door vitale sportvereniging wenselijk is.
- De *sportconsulenten* zetten zich in voor het verleiden van Enschedeërs tot sportief bewegen. De nadruk moet daarbij komen te liggen op het ondersteunen van de vitale sportverenigingen, met name het in contact brengen met niet-sportorganisaties (netwerk) en het opzetten van nieuwe activiteiten (advies). Bij de doorontwikkeling van het concept zal dit instrument nader worden gericht.
- De gemeente is recent gestart met het organiseren van een *sportcafé*, waarin op interactieve wijze een actueel thema centraal staat. Tevens is dat een geschikt moment voor kennisoverdracht, informeel ontmoeten en het netwerk vergroten. Dit instrument past prima in de professionalisering van het vrijwillig kader (F).
- Bij de Rijksregeling "Impuls brede scholen, sport en cultuur" zullen in de tweede tranche in 2012 de resterende *combinatiefuncties* met voorrang bij worden weggezet bij vitale sportverenigingen, in combinatie met scholen of cultuurorganisaties.

Tijdslimiet: juli 2012
Betrokken partijen: Programma O&O
Trekker: gemeentelijke (deel) projectleiders
Financiën: reguliere gemeentelijke middelen ad € 700.000

4. PROCESORGANISATIE

4.1 Opdrachtgeverschap

Bestuurlijk opdrachtgever voor het actieplan “Vitale sportverenigingen” is de wethouder Zorg & Welzijn, Sport en Wijkontwikkeling, de heer E. Wallinga. Ambtelijk opdrachtgever is de directeur Opgroeien & Ontwikkelen, de heer C. Luttikhuis. Ambtelijk opdrachtnemer is aan nog een te stellen projectmanager, die inhoudelijk verdiept, samenhang aanbrengt en bewaakt en dus ook de werkzaamheden van de (deel)projectleiders c.q. de gemeentelijke adviseurs coördineert.

De ambtelijk opdrachtgever, de projectmanager en de gemeentelijke adviseur sportbeleid vergaderen eens per twee weken over de stand van zaken. De bestuurlijk opdrachtgever wordt eens in de maand door de ambtelijk opdrachtgever en de procesmanager geïnformeerd.

4.2 Ambassadeursnetwerk Vitale Sportverenigingen

Dit netwerk is een platform van deskundigen die ervaring hebben met het besturen van een (vitale) sportvereniging en kennis hebben van de gang van zaken in het onderwijs, het bedrijfsleven, de zorg, het welzijnswerk, de arbeidsmarkt e.d. Door de achtergrond van de deelnemers verschaft het netwerk kennis en informatie aan de gemeente, waardoor de gewenste vitaliseringsslag goed neergezet en ondersteund kan worden. Het netwerk vergadert enkele keren per jaar. Beoogde deelnemers kunnen onder andere zijn:

- directeur O&O Gemeente Enschede (voorzitter),
- lid stuurgroep Mio (vanuit de sport),
- bestuursleden van enkele vitale sportverenigingen,
- stadsdeelmanager,
- vertegenwoordigers van enkele vitale sportbonden,
- managers uit onderwijs, zorg en welzijn.

De gemeentelijke projectmanager “vitale sportverenigingen” (zie § 4.1) faciliteert deze bijeenkomsten. De wethouder Zorg & Welzijn, Sport en Wijkontwikkeling wordt periodiek geïnformeerd over de inhoud en neemt in relevant voorkomende gevallen ook deel aan de vergadering van het netwerk.

4.3 Projectmanagement

Om voldoende voortgang te kunnen realiseren en te kunnen sturen op beoogd maatschappelijk rendement/resultaat, is het gewenst om binnen het programma O&O een projectmanager voor 2 à 2,5 dagen per week aan te stellen. Deze projectmanager heeft o.a. als taak:

- het zorgdragen voor de uitvoering van de genoemde actiepunten (zie § 3);
- het aanbrengen en bewaken van de samenhang tussen de verschillende initiatieven;
- het signaleren van kansen voor nieuwe initiatieven;
- het opzetten van monitoring;
- het zorgdragen voor beschrijving en doorontwikkeling vitaliseringsconcept;
- het onderhouden van relaties met alle relevante partijen en partners intern, maar ook extern (zoals VWS, NOC*NSF, NISB, sportbonden);
- het onderhouden van contacten met bestaande en startende vitale sportverenigingen (informatie halen en delen);
- kennis hebben van de wijkanalyses en wijkontwikkelingsplannen en hierover contacten onderhouden met het stadsdeelmanagement;
- het vormgeven van een netwerk van Enschedese vitale sportverenigingen;
- het toetsen van de sportvereniging aan de criteria vitale sportvereniging;
- het (ambtelijk) deelnemen in de tweede fase van de Mio “vitale sportvereniging”;
- het zorgdragen (i.s.m. gemeentelijke communicatieadviseur) voor het communiceren van voortgang, resultaten en uitdragen best practices;
- het opzetten en het voeren van het secretariaat van het Ambassadeursplatform Vitale Sportvereniging.

5 . FINANCIËN

Resumerend vanuit de actielijnen worden de volgende financiële middelen door de gemeente ingebracht voor dit actieplan:

- Actielijnen C t/m G (incl. subsidie provincie)	€ 1.760.000
- Actiepunten H en I (reguliere middelen sportbegroting)	€ 7.615.000
- Projectmanagement t/m 31-12-2012	€ <u>100.000</u>
- Totaal	€ 9.475.000